

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 5

BEOGRAD 1936 GODINE

KNJIGA 2

IX REDOVNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 4 FEBRUARA 1936 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO

PRETSEDIK

STEVAN ĆIRIĆ

SEKREĀAR

ALEKSANDAR LAZAREVIĆ

Prisutni g. g. Ministri: Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova **dr. Milan Stojadinović**; Ministar bez portfelja **dr. Šefkija Behmen**; Ministar poljoprivrede **Svetozar Stanković**; Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja i zastupnik Ministra fizičkog vaspitanja naroda **Dragiša Cvetković**; Ministar trgovine i industrije **dr. Milan Vrbanić**; Ministar građevina **dr. Marko Kožul**; Ministar šuma i rudnika **Dura Janković**; Ministar prosvete **Dobrivoje Stošović**; Ministar pravde **dr. Mile Miškulin**; Ministar pošta, telegrafa i telefona **dr. Branko Kaluđerčić**.

POČETAK U 11.20 ČASOVA

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda:

1 — Citanje i usvajanje zapisnika VIII redovnog sastanka;

2 — Saopštenje pretstavke narodnog poslanika Ivana Prekoršeka;

3 — Saopštenje zahteva Ministra pravde o izdavanju sudu g. g. narodnih poslanika;

4 — Saopštenje interpelacija narodnih poslanika: Radoja Jovičića na Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o zabrani prodaje gumenih opanaka „Bata“ A. D. i usvajanje prvenstva; Radoja Jovičića na Ministra trgovine i industrije o izmeni § 7 Zakona o radnjama u vezi delovanja firme „Bata“ A. D. i usvajanje prvenstva; Rudolfa Pleskovića i drugova na Ministra prosvete zbog premeštaja učitelja u Dravskoj banovini „po potrebi službe“ i usvajanje prvenstva; Koste Aleksića na Ministra poljoprivrede o zabrani izvoza kukuruza iz naše zemlje i usvajanje prvenstva; Dake Makara na Ministra unutrašnjih poslova o velikim kaznama, koje su izrečene pojedinim učesnicima zbora u Metlici, Dravska banovina; Rudolfa Pleskovića na Ministre prosvete i pravde o huškanju naroda protiv učitelja u crkvi sa strane katoličkog sveštenstva u Dravskoj banovini; na Ministre pravde i prosvete o teranju jugoslovenskog učiteljstva iz Jugoslavije preko jugoslovenskih granica putem štampe u Dravskoj banovini; na Ministre pravde i prosvete o sistematskom rušenju časti i ugleda učitelja u narodu putem štampe u Dravskoj banovini; na Ministra pravde o cenzuri štampe u listovima; na Ministra prosvete o političkom progнанjanju učitelja u Dravskoj

banovini; na Pretsednika Ministarskog saveta i Ministre finansija, unutrašnjih poslova i prosvete o vestima, koje širi Potpretседnik Mariborske opštine g. Franja Žebot među narodom Dravske banovine; Živote Milanovića na Ministra unutrašnjih poslova o zabrani proslave Sv. Save u Orahovici, Srez našički; Živojina Rafajlovića na Ministra unutrašnjih poslova o promeni opštinskih uprava u Vranji i Leskovcu i primeni Zakona o gradskim opštinama;

5 — Saopštenje izveštaja Ministara da će odgovoriti na interpelacije narodnih poslanika kada prikupe potrebne podatke i to: Ministra pravde na interpelaciju Mustafe Mulalića o Uredbi o muslimanskoj verskoj zajednici; Ministra unutrašnjih poslova na interpelaciju Dake Makara o kaznama izrečenim pojedinim učesnicima na zboru u Metlici; na interpelaciju Rudolfa Pleskovića o vestima koje širi Pretsednik Mariborske opštine Franja Žebot;

6 — Saopštenje molbi i žalbi;

7 — Saopštenje raznih akata.

Govornici: Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja i zastupnik Ministra fizičkog vaspitanja naroda Dragiša Cvetković; Ministar trgovine i industrije dr. Milan Vrbanić; Ministar prosvete Dobrivoje Stošović; Ministar poljoprivrede Svetozar Stanković; Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić.

Dnevni red: Pretres i usvajanje izveštaja Odbora za proučavanje predloga rezolucije o izmeni alineje II § 19 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini.

Govornici: Izvestilac Odbora dr. Vjekoslav Miletić, Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, otvaram IX redovni sastanak Narodne skupštine. Pozivam g. sekretara da pročita zapisnik VIII redovnog sastanka.

Sekretar Aleksandar Lazarević čita zapisnik VIII redovnog sastanka. (Za vreme čitanja zapisnika narodni poslanici sa levece stalno lupaju u klupe).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima li ko od g.g. narodnih poslanika kakvu primedbu na pročitani zapisnik? (Uzvici kod većine: Nema! — Žagor i graja na leviци).

Primedaba nema, zapisnik je primljen.

Izvolite čuti jednu pretstavku narodnog poslanika g. Ivana Prekoršeka.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. Ivan Prekoršek podnosi pretstavku Narodnoj skupštini, da ga je Pretstojništvo policije u Celju pozvalo na saslušanje zbog izjava učinjenih na sastanku J.N.S. u Celju 20 novembra 1935 godine.

Pretsednik Stevan Ćirić: Po ovoj pretstavci narodnog poslanika g. Ivana Prekoršeka odmah je upućeno pismo g. Ministru unutrašnjih poslova pod brojem 633, kojim je tražen izveštaj po ovom slučaju. Istovremeno zamoljen je g. Ministar unutrašnjih poslova da skrene pažnju područnim organima o poštovanju propisa čl. 75 Ustava i § 108 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini.

Dobiveni izveštaj od g. Ministra i pretstavka narodnog poslanika uputiće se Imunitetnom odboru.

Izvolite čuti zahtev g. Ministra pravde o izdavanju sudu g.g. narodnih poslanika.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. Ministar pravde traži odobrenje za produženje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika g. Dragomira Stojadinovića zbog dela iz § 21 Zakona o zaštiti autorskog prava po traženju Sreskog suda u Beogradu, a po tužbi firme Ernst Flamarijon i sinovi — Pariz.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitani zahtev g. Ministra pravde dostaviće se Imunitetnom odboru.

Izvolite čuti interpelacije g.g. narodnih poslanika za koje se traži prvenstvo.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. Radoje Jovičić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o zabrani prodaje gumenih opanaka firme „Bata a. d.” i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da se izvoli izjasniti da li prima prvenstvo.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Izjavljujem da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je prvenstvo primljeno.

Izvolite čuti dalje.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. Radoje Jovičić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra trgovine i industrije o izmeni § 7 Zakona o radnjama u vezi delovanja firme „Bata” a. d. u našoj zemlji i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar trgovine i industrije, da se izvoli izjasniti da li prima prvenstvo.

Ministar trgovine i industrije dr. Milan Vrbanić: Izjavljujem da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima.) Objavljujem da je prvenstvo primljeno.

Izvolite čuti dalje.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. narodni poslanik Rudolf Pleskovič i drugovi upućuju interpelaciju na g. Ministra prosvete zbog premeštaja učitelja u Dravskoj banovini „po potrebi službe” i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog.)

Pretsednik Stevan Ćirić: G. Ministar prosvete ima reč da se izvoli izjasniti da li prima prvenstvo.

Ministar prosvete Dobrivoje Stošović: Izjavljujem da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je prvenstvo primljeno.

Izvolite čuti dalje.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): G. Kosta Aleksić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na Ministra poljoprivrede o zabrani izvoza kukuruza iz naše zemlje i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč g. Ministar poljoprivrede, da se izvoli izjasniti da li prima prvenstvo.

Ministar poljoprivrede Svetozar Stanković: Izjavljujem da primam prvenstvo ove interpelacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je prvenstvo primljeno.

Izvolite sada čuti interpelacije za koje se ne traži prvenstvo.

Sekretar Aleksandar Lazarević: G. Dako Makar, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o velikim kaznama, koje su izrečene pojedinim učesnicima zbora u Metliki, Dravska banovina. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelacije na g. Ministra prosvete i g. Ministra pravde o huškanju naroda protiv učitelja u crkvi sa strane katoličkog sveštenstva u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra pravde i g. Ministra prosvete o sistematskom rušenju časti i ugleda učitelja u narodu putem štampe u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra prosvete i g. Ministra pravde o teranju jugoslovenskog učiteljstva iz Jugoslavije preko jugoslovenskih granica putem štampe u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra pravde o cenzuri štampe u listovima. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra prosvete o političkom proganjanju učitelja u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. Rudolf Pleskovič i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Predsednika Mini-

starskog saveta, g. Ministra finansija, g. Ministra unutrašnjih poslova i g. Ministra prosvete o vestima koje širi potpredsednik Mariborske opštine g. Fran Žebot među narodom u Dravskoj banovini. (Vidi prilog);

G. Života Milanović, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o zabrani proslave Sv. Save u Orahovici, Srez našički. (Vidi prilog);

G. Živojin Rafajlović, narodni poslanik upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o promeni opštinskih uprava u Vranju i Leskovcu i primeni Zakona o gradskim opštinama. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Sve ove interpelacije uputiće se nadležnoj gospodi Ministrima.

Izvolite čuti izveštaje g. g. Ministara.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): Gospodin Ministar pravde izveštava da će na interpelaciju g. Mustafe Mulalića o Uredbi o Muslimanskoj verskoj zajednici odgovoriti kad prikupi potrebne podatke.

Gospodin Ministar unutrašnjih poslova izveštava da će na interpelaciju g. Dake Makara o kaznama, izrečenim pojedinim učesnicima na zboru u Metlici, odgovoriti kad prikupi potrebne podatke;

Gospodin Ministar unutrašnjih poslova izveštava da će na interpelaciju g. Rudolfa Pleskovića o vestima koje širi predsednik Mariborske opštine g. Fran Žebot odgovoriti kad prikupi potrebne podatke.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji primaju se na znanje.

Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): Narodnoj skupštini uputili su molbe i žalbe: Mara Ivanović, Milica Bogojević, Stanko Jovanović, Jelena Romanović, Vasilije Karapašević, Jovan Bosnić, Ilija Jovanović, Stevan Abić, Veroslava J. Drakalović, Obren Damjanović, Aleksandar Špinkil, Vukašin Filipović, Isen Mačićević, Milica B. Prodanović, Ljubica N. Marković, Milica V. Vojinović, Miloš T. Ivković, Čačić-Arapović Fran, Vele Opčević, Ivan A. Majcan, Ivan Rupčić, Adam Čivić, Jane M. Vušković, Nastasije S. Ilić, Hakija A. Temin, Alojzije Bezljaj, Pero Vorkapić, Tahir Čatović, Sreten V. Lazić, Karlo I. Vidaček, Huso Durić, Ivan Vlahović, Ruža Stojanović, Ante Jelavić, Stevan Petrović, Blagoje Pavlović, Ivka Lulić, Anton Delameo, Lisi Davidović, Vasa Koščičarić, Aleksandar Mihajlović, Borivoje Jov. Ivanović, Begović Paša rod. Mesih, Nikola J. Bjedov, Živko Perić, Luka Petrović, Petar Nešić, Marko Perunović, Ljubomir Laković, Hranislav Kragović, Julijan J. Agrima, Lada Damin, dr. Redžo I. Bajram, ing. Pavle Ziring, Sava Kujačić, Milun R. Midžović, Milica T. Jeličić, Stevan Frtunić, Danica Tomić, Miljana Perišić, Milan P. Mihajlović, Josip Tement, Vasilije Dimitrijević, Filip Perić, Mihailo Brzan, ing. Aleksandar Jović, Atanas D. Pešika, Petar Uskoković, Alojzija Komar, Ivan Drobnić, Veljko Vujaklija, Marija Nehuta, Branislav M. Nenadović, Jevrem Novaković, Rade Bakić, Slobotka Šatkarević, Jozo Klavžer, Vujica Rakić, Nikola Stojković, Jozefina Klapšek, Persa Jocić-Švabić, Radoje Maksić, Stana N. Novaković, Đuro Radanović, Simo Dimitrović, Jelisav P. Vučković i Todor Stanojević.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitane molbe i žalbe uputiće se Odboru za molbe i žalbe.

Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Aleksandar Lazarević (saopštava): Narodnoj skupštini uputili su razna akta: Udruženje ratnih invalida — Sarajevo; Opština bukovačka, Srez negotinski; Udruženje ratnih invalida — Debar, Gdinj, Kupres, Bihać, Šopić, Maribor, Prijedor, Vlasotinci, Đurdevo, Zemun, Salaš, Srez krajinski, Mostar, Arandelovac i Andrijevića; Gradani Sreza dragačevskog — banovina Drinska; Središnji savez hrhatskih seljačkih zadruga; Udruženje ratnih invalida — Ripanj i Slatina; i Vukčević Mitar. (Za sve vreme čitanja saopštenja narodni poslanici sa levice neprekidno lupaju o klupe).

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitana akta primaju se na znanje. (Lupanje o klupe i larma na levisi i dalje traje). Gospodo, ja vas molim da se umirite, inače ću biti prinuden da prekinem sednicu. (Larma na levisi i dalje se nastavlja).

Prelazimo na dnevni red. Na dnevnom redu je pretres izveštaja Odbora za proučavanje predloga rezolucije o izmeni alineje II §-a 19 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini. Ima reč izvestilac odborski g. dr. Vjekoslav Miletić. (Larma na levisi nikako ne prestaje).

Izvestilac dr. Vjekoslav Miletić (čita): „Odbor za proučavanje predloga rezolucije o izmeni alineje II §-a 19 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini na svojoj sednici održanoj 15 novembra 1935 godine proučio je predloženi predlog rezolucije i usvojio ga u sledećoj promenjenoj redakciji:

„Za stalne i naročite odbore jednovremeno će se izabrati jednak broj zamenika, koji će po redu zamenjivati privremeno odsutne članove odbora. Ovi zamenici imaju ista prava i dužnosti kao i članovi kada ih zamenjuju. Mesto člana odbora može biti upražnjeno trajno i privremeno. Trajno upražnjenje nastupa prestankom mandata a privremeno u svakom drugom slučaju.”

Odboru je čast predložiti Narodnoj skupštini predlog rezolucije sa učinjenim izmenama i dopunama da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca odbor je odredio g. dr. Vjekoslava Miletića.

Pretsednik odbora,

Dragiša J. Cvetković, s. r.

Sekretar,

dr. V. Miletić, s. r.

Članovi:

dr. Ivan Lovrenčić, s. r.; Vladimir Kazimirović, s. r.; dr. Marko Kožul, s. r.; Ljubomir Pantić, s. r.; dr. M. Popović, s. r.; inž. Aćim S. Popović, s. r.; Stevan Simić, s. r., dr. Milenko Marković, s. r.”

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, po § 69 Poslovnika rešava se o rezolucijama kao o jednoj celini. To je po Poslovniku jasno. U praksi se do sad glasalo ili poimenično ili ustajanjem i sedenjem. Medutim, kako je Narodna skupština u sličnim slučajevima, kada ima o jednom predlogu jednodušno mišljenje, kao što je slučaj sa ovim predlogom, usvajala aklamacijom takve predloge, slobodan sam predložiti Narodnoj skupštini da i ovu rezoluciju primi aklamacijom. (Prima sel)

Objavljujem da je ova rezolucija primljena aklamacijom.

Gospodo, pošto je dnevni red iscrpen, za iduću sednicu predlažem ovaj dnevni red:

1 — Izbor odbora za proučavanje predloga rezolucije kojom se traži da Kraljevska vlada nađe sretstava da se narodu podeli ljudska i stočna hrana, koju je podneo g. Radisav Vučetić i drugovi; za proučavanje predloga zakona o konvertiranju poljoprivrednih dugova, koji je podneo g. Joakim Kunjašić i drugovi, i predloga rezolucije, kojom se traži donošenje zakona o razduženju zemljoradnika, radnika, zanatlija i manjih privrednika, koju je podneo g. Ilija Mihajlović i drugovi;

2 — Pretres izveštaja odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o konvenciji o uzajamnim odnosima po predmetima sudskim, građanskim i trgovačkim, zaključenoj i potpisanoj u Ankari, 3 jula 1934 godine, između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske;

3 — Pretres izveštaja odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o jugoslovensko-turskom sporazumu o izvozu opijuma, zaključenom i potpisanom u Beogradu 17 decembra 1934 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Turske;

4 — Pretres izveštaja odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o konvenciji o primeni međunarodnog pravilnika za plovidbenu policiju i obavljanje ove policijske službe na delu Dunava koji obrazuje granicu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije, zaključenoj i potpisanoj u Beogradu 10 februara 1933 godine;

5 — Pretres izveštaja odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o dopunskom sporazumu uz konvenciju potpisanu u Beogradu 30 januara 1933 godine, između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije, kojom se reguliše pitanje državljanstva i zavičajnosti licima koja su razgraničenjem izgubila svoje prvobitno državljanstvo, zaključenoj i potpisanoj u Bukureštu 13 marta 1935 godine; i

6 — Pretres izveštaja odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o razmeni nota između Ministara inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke, kojom su se na temelju sporazuma postignutog prethodnim pregovorima ove države odrekle prava predviđenih čl. 4 i 6 Ugovora o trgovini i plovidbi kao i uz član 1 tač. 4, uz član 1 i 2, uz čl. 4 Zaključnog protokola istog ugovora.

Prima li Narodna skupština predloženi dnevni red? (Prima!)

Objavljujem da je ovaj dnevni red primljen.

Sa vašim pristankom zaključujem ovu sednicu, a narednu zakazujem za ponedeljak, 10 februara, u 10 časova pre podne sa primljenim dnevnim redom. (Graja i lupanje o klupe na levice).

Sednica je zaključena u 11.50 časova.

PRILOZI

INTERPELACIJA

Radoja Jovičića, narodnog poslanika, na Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja o zabrani prodaje gumenih opanaka firme „Bata a. d.”

GOSPODINE MINISTRE,

Poznata firma „Bata”, koja je čehoslovačkog porekla, raširila je svoje poslovanje — preko svojih filijala — po celoj našoj državi, na štetu našeg zanatstva i naše domaće radinosti. Po svojim filijalama, koje su ugrozile egzistenciju malog zanatlije, ova strana firma uvela je u prodaju vrstu obuće, koju naš seljak kupuje i svakodnevno nosi — opanak od gume.

Sa konkurencijom cena ova crna firma hoće konačno da upropasti naše opančare, naše sugradane i naše borce za slavu i veličinu ove države, i hoće od njih kao i od obučara da stvori jedan veliki kadar puke sirotinje i bednika, koji osećaju iz dana u dan svoju neminovnu propast i koji, za ugroženi život svoj i svoje porodice pribegavaju agresivnim merama, lačajući se i onoga što našim zakonima nije dozvoljeno.

Pribavio sam od Vašeg Ministarstva zvaničan izveštaj pod S.br. 29773 od 21 novembra 1935 godine u kome je Sanitetski savet o gumenom opanku rekao ovo:

„Da obuća, načinjena u celini od gume, nije pogodna ni higijenska za svakidašnju upotrebu; da potplate od gume ne mogu nanositi nikakve štete ljudskom zdravlju, naročito kad je hladno i vlažno vreme; da je za izvesne radove u industriji, zatim za kretanja i bavljenja u vodi, snegu i kišovitom vre-

menu gumena obuća zaštita od uticaja vlage uz uslov da se promeni obična obuća čim se prede u normalne prilike.”

Prema ovom fakti, a znajući činjenicu da naš seljak svakodnevno nosi opanak od gume, bez obzira na vremenske prilike, dokaz je, da se on služi nehigijenskom obućom i da je za budućnost toga naroda, za njegovo zdravlje, ta vrsta obuće štetna.

Verujući, da će ova štetnost po zdravlje pogoditi u najvećoj meri našeg siromašnog seljaka, koji neće moći od posledica nehigijenske obuće tražiti banje i lekare, prinuden sam, obratiti se ovom interpelacijom na Gospodina Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja — za koga verujem da mu narod leži na srcu — da mi izvoli u Narodnoj skupštini odgovoriti:

1) Je li mu poznat izveštaj Sanitetskog saveta u kome je gumeni opanak oglašen za nehigijensku obuću?

2) Je li voljan Gospodin Ministar doneti odluku o zabrani prodaje gumenih opanaka u našoj državi kao štetnih po narodno zdravlje?

Molim hitnost za ovu interpelaciju.

24 Januara 1936 godine
Beograd

Radoje M. Jovičić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Radoja Jovičića, narodnog poslanika, na Ministra trgovine i industrije o izmeni § 7 Zakona o radnjama u vezi delovanja firme „Bata a. d.” u našoj državi.

GOSPODINE MINISTRE,

28 oktobra 1935 godine uputio sam Gospodinu Pretsedniku Kraljevske Vlade jedan svoj zahtev za izmenu § 7 Zakona o radnjama, koja izmena treba da ograniči rad stranim firmama u našoj državi. Povod za ovo bio je, kao što sam naglasio u predatom pismenom zahtevu, poznata firma čehoslovačkog porekla „Bata a. d.”

Ova firma je raširila svoju mrežu sa svojim filijalima pe celoj našoj zemlji i sa konkurencijom u prodaji obuće urnisala je naše zanatlije, obučare, opančare pa i sitne kožarske radnje. Ovi naši podanici, koji su smrtno pogodeni od ove firme, naši su vojnici i junaci na braniku otadžbine, koji su u svako doba spremni da je brane i odbrane. Ima ih dosta koji su i krv svoju i svoje dece za slavu i veličinu ove zemlje prolili, i oni danas sistematski i sigurno propadaju. Oni su u svome poslovanju sa svojim porodicama došli u položaj očajnika i njihova egzistencija na rubu je propasti. Vapiju za spas i zaštitu od ove crne firme.

Pre kratkog vremena moglo se pročitati u „Privrednom pregledu” da je Upravna vlast Čehoslovačke Republike svojim velikim preduzećima i tvornicama zabranila otvaranje filijala po unutrašnjosti zemlje, na korist malog trgovca i maloga čoveka. I ovaj gest Čehoslovačke Republike posvedočio je, kako se strogo vodi računa o malom čoveku, o malom privredniku. Međutim, kod nas, na štetu naše domaće radinosti i na štetu stotinama hiljada naših zanatlija i njihovih porodica, čini se favoriziranje i daje se mogućnost da strane firme, kao što je ova Batina sa svojim filijalima, tako reći ulaze i u naša sela.

Pretsednik Trgovačke omladine g. N. Belović izneo je u jednoj svojoj izjavi kako industrija stranog kapitala ne plaća ni porezu koliko treba po svojim prodavnicama u unutrašnjosti kao i svaka zasebna prodavnica t.j. trgovina nego porezu plaća centrala, koja u većini slučajeva pokazuje gubitak, te i državna kasa pored ugrožene nacionalne privrede trpi osetnu štetu, pošto naše zanatlije plaćaju na svoje rad-

nje mnogo veću porezu od ove nasrtljive firme, koja preti da u najskorijoj budućnosti uguši i dovede do konačne propasti naše zanatstvo.

Gotovo svakog dana se vidi po dnevnim listovima, da se naše zanatlije, ti naši paćenici, laćaju i agresivnih mera, laćaju se i onoga što nije dozvoljeno i što je po našim zakonima kažnjivo, dajući svome bolu i svojim patnjama sami sebi zadovoljenje, jer su od strane svoje države, od majke svoje, ostavljeni na milost i nemilost strancima, da im oni oduzimaju i najpotrebnije za život — koricu tvrda hleba. Sve je ovo na štetu pravnog poretka u državi i na štetu glasa i ugleda naše zemlje.

Da bi se sprečila jedna socijalna nepravda, da bi se zaštitio naš mali i siromašni zanatlija, naš mali čovek, od naglog propadanja, da bi se otklonilo zlo koje pretstoji od agresivnih mera i postupaka ogladnelog i očajnog malog čoveka, a da bi se zaštitila naša domaća radinost, upućujem ovu interpelaciju na g. Ministra trgovine i industrije i tražim da mi se u Narodnoj skupštini odgovori:

1) Da li mu je poznato da firma „Bata a. d.” ima svoje filijale rasturene po celoj našoj državi?

2) Da li mu je poznato da firma „Bata a. d.” prodaje jednu vrstu obuće — gumene opanke — za koju nema izričitu dozvolu?

3) Da li je Gospodinu Ministru poznato da je Vlada Čehoslovačke republike zaštitila svoga malog čoveka po unutrašnjosti od konkurencije svojih velikih preduzeća i tvornica? i

4) Je li voljan Gospodin Ministar da § 7 Zakona o radnjama podvrgne izmeni i dopuni, koja će izmena ograničiti rad stranih firma u našoj zemlji, a po saslušanju privrednih komora, kako bi se zaštitila naša domaća radinost?

Molim za hitnost ove interpelacije.

24 januara 1936 godine
Beograd

Radoje M. Jovičić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Pleskovića Rudolfa, Doberšeka Karela i drugova, narodnih poslanika, na Ministra prosvete o premeštanju učitelja u Dravskoj banovini.

GOSPODINE MINISTRE,

U januaru 1936 godine novine su donele vest, da je u Dravskoj banovini premešteno 157 učitelja i učiteljica odlukom Ministarstva prosvete, a 15 januara 1936 godine objavljeno je 111 novih premeštaja i to četiri odlukom Ministarstva prosvete, a ostali Ukazom.

Novine su donele koliko je od ovih premeštaja izvršeno po molbi, a koliko po čuvenoj „potrebi službe”. A istoga dana kada je bio objavljen prvi premeštaj izdata je bila od strane Državnog tužništva sledeća cenzurna odluka: „U Ministarstvu prosvete izvršeni su premeštaji učitelja. O ovim premeštajima novine mogu doneti samo to, da je nekoji učitelj pre-

mešten iz jednog mesta u drugo, a nije dozvoljeno ove premeštaje komentarisati ili ma na koji način kritikovati.”

Učiteljstvo Dravske banovine stoji danas pod najstrašnijim terorom, a ovi premeštaji krunisali su taj teror.

Na zborovima huška se narod protiv učitelja i preti javno učiteljima i državnim činovnicima sa premeštajima. Omalovažava se rad učitelja u školi na svim demagoški način. U novinama se namerno sistematski ruši čast i ugled učitelja u narodu. Učitelji se u novinama nazivaju javno denuncijantima, a sve to paušalno i tendenciozno, bez ikakvih konkretnih pri-

mera. Još više, jugoslovenski učitelji teraju se iz Jugoslavije — preko jugoslovenske granice, a listovi javno pišu i poručuju jugoslovenskim učiteljima sledeće: „Kome sadašnja Jugoslavija nije po volji, neka traži bolji kutak iza njenih granica.” Huškanje naroda protiv učitelja vrši se i u crkvi od strane pojedinih sveštenika, koji javno sa predikaonice nazivaju učitelje denuncijantima, lažljivcima i duhovnim siromasima. Isti prete učiteljima premeštajima, nazivaju ih otpadnicima zbog prelaza u pravoslavlje, pozivaju roditelje da ne šalju decu u školu i da ujedno potpisuju spomenicu za premeštaj učitelja.

Kao posledica tih prilika usledio je premeštaj učitelja u Dravskoj banovini, koji je jedinstven primer u dosadašnjoj istoriji prosvete.

Medu premeštajima „po potrebi službe” ima takvih, koji idu na račun ličnog nerpijateljstva i razračunavanja personalnog referenta Ministarstva prosvete g. Frana Erjavca; ima slučajeva zloupotrebe zvaničnog položaja za nezakoniti pritisak od personalnog referenta Ministarstva prosvete i v. d. banskog školskog nadzornika u Ljubljani g. Ivana Štruklja; ima političko-protekcioniških premeštaja na štetu drugih, koji su usled toga premešteni; ima slučajeva razvoda braka izvršenog nasilnim putem sa premeštajem „po potrebi službe”; ima nesocijalnih premeštaja, gde se gone učitelji koji imaju 32 godine službe, a u jednom su mestu preko 13 godina, koji imaju bolesnu ženu, vezanu samo za postelju i nesposobnu za transport, ili na smrt bolesno dete, nesposobno za transport; ima premeštaja „po potrebi službe” koji su izvršeni na veliku štetu nastave i škole; ima premeštaja „po potrebi službe” u druge banovine; ima premeštaja osvete zbog „raspusta Katoličke prosvetne zveze”, ma da učitelji nisu davali nikakve inicijative za taj raspust; ima premeštaja „po potrebi službe” zbog lične osvete sveštenika učiteljima; ima premeštaja „po potrebi službe” iza kojih se skriva progon učitelja zbog rada na sokolstvu, koji je rad propisan zakonom i koji je pod pokroviteljstvom Nj. V. Kralja; ima premeštaja po kojima je izvršena popravka jedne nepravde a stvorena druga nepravda; ima još mnogo premeštaja koji se mogu nazvati sve pre nego potreba u korist škole, prosvete, naroda i države.

Gospodine Ministre,

1) Da li su vam bili poznati pravi razlozi predloga za premeštaj „po potrebi službe”, koji je izrađen od strane vaših organa, v. d. banskog školskog nadzornika u Ljubljani g. Ivana Štruklja i personalnog referenta Ministarstva prosvete g. Frana Erjavca, bez znanja i mimo Vašeg prosvetnog načelnika u Ljubljani?

2) Da li Vam je poznat, Gospodine Ministre, težak režim pod kojim se nalazi danas u Dravskoj banovini nacionalno učiteljstvo?

3) Da li ste Vi, Gospodine Ministre, dali cenzuri državnog tužioštva nalog za zabranu komentara i kritike o tim premeštajima i zabranu objavljivanja januarskih premeštaja u beogradskim novinama, i kako se to slaže sa deklaracijom Kraljevske vlade o slobodi štampe?

4) Da li ste voljni doneti Zakon o stalnosti učitelja i novelu zakona o narodnim školama u pogledu

premeštaja i disciplinskog postupka za učitelje, da se time zaštite učitelji pred zloupotrebama i nepravednim progonima na štetu škole, prosvete, naroda i države?

5) Možete li nam reći, Gospodine Ministre, koliko staju državu ovi premeštaji učitelja i da li ste osigurali dovoljan kredit za iste?

6) Da li ste se bar pobrinuli da premeštenim učiteljima osigurate potreban avans za putne i selidbene troškove, da bi se mogli seliti sa porodicom i pokućanstvom?

7) Molim Vas, Gospodine Ministre, da li ste voljni staviti g. Ivana Štruklja, v. d. banskog školskog nadzornika u Ljubljani i g. Frana Erjavca, personalnog referenta Ministarstva prosvete, pod disciplinsku istragu i sa njima postupati u smislu postojećih disciplinskih propisa s obzirom na nezakoniti pritisak na učitelje sa strane napomenutih i s obzirom na privatni poziv da učitelji podnesu molbu za premeštaj protiv njihove volje i svojim ličnim i partijskim prijateljima, da podnesu molbe za protekcioniški premeštaj, kojim su porušeni najosnovniji temelji objektivnosti i zakonitosti?

8) Da li ste voljni, Gospodine Ministre, preduzeti potrebno da se prestane sa sistematskim rušenjem časti i ugleda učiteljima na zborovima, u novinama i u katoličkim crkvama?

9) Da li ste voljni obustaviti napomenute premeštaje, sa kojima je jasno dokazana osveta, koja se skriva iza premeštaja „po potrebi službe”.

Molimo Vas, Gospodine Ministre, za usmeni odgovor u Narodnoj skupštini, kojom ćemo prilikom izneti detaljniju sliku prilika, u kojima živi učiteljstvo Dravske banovine i konkretne slučajeve premeštaja, koji štete školi, prosveti, narodu i državi.

Na osnovu čl. 68 Ustava Kraljevine Jugoslavije i §-a 71 i 73 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, molimo da se ovoj interpelaciji prizna prvenstvo, jer su premeštaji učitelja u toku i svi još nisu izvedeni.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre, i ovom prilikom uverenje dubokog poštovanja.

24 januara 1936 godine

Beograd

Narodni poslanici:

Rudolf Pleskovič, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., S. Lenarčič, s. r., Riko Fuks, s. r., Dako Makar, s. r., Gornjak Vinko, s. r., svešt. Miloje T. Marcikić, s. r., Nikola Šijak, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., dr. Mirko M. Kosić, s. r., Joakim Kunjašić, s. r., Joca M. Georgijević, s. r., Mijo A. Kaić, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., Ivan Janžeković, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Rajko Turk, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Koste Aleksića, narodnog poslanika, na Ministra poljoprivrede o zabrani izvoza kukuruza iz naše zemlje.

GOSPODINE MINISTRE,

Prošla godina teško je pododila siromašni seljački narod, pošto je sušom i nevremenom uništeno i žito i kukuruz. Nestašica hrane već se oseća u veliko. Ima krajeva gde narod nema mogućnosti da kupuje kukuruz za ishranu. Stanje ishrane pogoršava se time što se kukuruz izvozi iz zemlje u inostranstvo, te ga usled toga sve manje ima za domaću potrebu, a i to što ga ima, cena mu skače iz dana u dan.

Da bi se ova narodna nevolja unekoliko ublažila, molim Vas, Gospodine Ministre, da izvolite uzeti u razmatranje ovo pitanje i da potrebnim odlukama zaštitite siromašni seljački narod. Koristeći se odredbom § 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini,

ja Vas ujedno molim da mi u Narodnoj skupštini odgovorite:

1) Da li ste voljni preduzeti potrebne mere, da sporazumno sa zainteresovanim ministrima, zabranite izvoz kukuruza iz zemlje u inostranstvo.

2) Ako ove korake ne želite preduzeti, šta mislite i kako mislite da rešite pitanje ishrane seljačkog naroda u krajevima gde kukuruza nema?

Tražim hitnost za ovu interpelaciju.

30 januara 1936 godine
Beograd

Kosta Aleksić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Dake Makara, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o kažnjavanju učesnika na javnom zboru u Metliki.

GOSPODINE MINISTRE,

Prilikom javnog zбора, koji je skoro održan u Metliki, Ministar bez portfelja g. dr. Miho Krek, u toku svojih izlaganja o političkoj situaciji, između ostalog kazao je u jednom momentu, „da su Hrvati gorli od Italijana.”

Na ove teške reči jednog aktivnog Ministra Kraljevske vlade nastao je među učesnicima veliki revolt, burni protesti, dreka i galama, zbog koje zbor nije mogao da se održi u miru i redu.

Sreski načelnik u Metliki, koji je prisustvovao zboru, pokažnjavao je 25 učesnika zbog ovih izgređa i to vrlo teško i osetnim kaznama, koje se kreću u iznosu od 500 do 1000 dinara, odnosno od 10 do 20 dana zatvora.

Nalazeći da su ovo i suviše teške kazne s obzirom na veličinu delikta i s obzirom na pobude iz

kojih su izgredi potekli, a koji u svakom slučaju nisu anacionalni, kao i da su bili izazvani ovakvim krupnim rečima g. Ministra, koji je kao član Vlade pozvan da radi na smirivanju razbuktalih duhova, meni je čast najtoplije Vas zamoliti da preduzmete sve što je potrebno, da se izvršne kazne ublaže, a po mogućstvu i potpuno oproste.

Molim Vas, Gospodine Ministre, da mi na ovu interpelaciju izvolite odgovoriti usmeno u plenumu Narodne skupštine.

Izvolite i ovom prilikom primiti uverenje mog odličnog poštovanja.

24 januara 1936 godine
Beograd

Dako Makar, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskovića, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika na Ministra pravde i Ministra prosvete o huškanju naroda protiv učitelja u crkvi sa strane katoličkog sveštenstva u Dravskoj banovini.

GOSPODO MINISTRI,

I

Sa predikaonice u crkvi između mise pročitao je župnik (sveštenik) u Radencima ovo pismo: „Kraljevina Jugoslavija, Klub narodnih poslanika Jugoslovenske nacionalne stranke, Beograd, 17-III-1934. Velečasni gospodin župnik, Molim Vas da u nedelju sa predikaonice saopštite ovo: Narodni poslanik g. Jakob Zemljič saopštava mi ovo: iz zvaničnog izvora saznao sam da je g. Mihec J., učitelj u Radencima—Slatina, istupio sa svojom ženom i decom iz katoličke crkve. (Primedba: prešao je u pravoslavlje). Imenovani je vaspitač Vaše dece, Vaše omladine, koja je nada naše

budućnosti. Dužnost mi je, kao katoličkom predstavniku naroda da izjavim, da je g. Mihec sa ovim korakom izgubio pravo, da mu naši katolički roditelji povere školsko vaspitanje svoje dece. Zbog toga apelujem na našu javnost, na roditelje školoobavezne dece, da sastave spomenicu i odlučno protestuju protiv toga, da bi ovakvi otpadnici (odmetnici) učili našu katoličku decu. Hitno treba tražiti premeštaj g. Miheca iz škole Slatina—Radenci. To će biti na dobro naše omladine i naše celokupne javnosti. Sabiranje potpisa na spomenicu vršiće se ovih dana. Sa odličnim poštovanjem — Zemljič. (Objavljeno u Ljubljani u „Pohodu” br. 48 od 1 decembra 1934 god.). Zemljič i za njim župnik (paroh) sakrili su se za poslanički imunitet.

II

Sa predikaonice u crkvi između mise rekao je kapelan (dakon) Janez Špendal u Naklu narodu da su učitelji denuncijanti, lažljivci i duhovni siromasi. Učiteljica Ložar tužila ga je i kapelan bio je osuđen na 55 dana zatvora, globu 450 dinara i naknadu troškova i bio je premešten iz Nakla. Učiteljica Ložar sad je premeštena „po potrebi službe” jer se je usudila protiv sveštenika braniti pred sudom svoju oklevetanu čast.

III

Župnik (paroh) u Šmartnom na Pohorju javio je narodu sa predikaonice između mise u crkvi da će biti kažnjeni i oni koji su bili zvanični likvidatori „Katoličkog prosvetnog društva”. I zaista sada je premešten „po potrebi službe” školski upravitelj u Šmartnom, Podršnik Anton.

S obzirom na gornje pojave, slobodni smo zamoliti Gospodina Ministra pravde i Gospodina Ministra prosvete da nam odgovore: Da li su im poznati ovi

slučajevi i šta misle uraditi protiv zloupotrebe crkve od strane ovakvih sveštenika za huškanje naroda protiv učitelja.

Molimo za usmeni odgovor po tom predmetu u Narodnoj skupštini.

Izvolite primiti, Gospodo Ministri, i ovom prilikom uverenje o našem dubokom poštovanju.

24 januara 1936 godine
Beograd

Narodni poslanici:

Pleskovič Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., S. Lenarčič, s. r., Dako Makar, s. r., Gornjak Vinko, s. r., dr. Riko Fuks, s. r., svešt. Mitoje T. Marcikić, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., dr. Mirko M. Kosić, s. r., Joca M. Georgijević, s. r., Mijo A. Kaić, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., Ivan Janžeković, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Rajko Turk, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskoviča, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika, na Ministra prosvete i Ministra pravde o teranju jugoslovenskog učiteljstva iz Jugoslavije preko jugoslovenskih granica putem štampe u Dravskoj banovini.

GOSPODO MINISTRI,

„Domoljub” u Ljubljani doneo je u svome broju od 9 oktobra 1935 godine članak „Dovoljno zajedanja”, u kome između ostalog slovenačkim učiteljima poručuje: „Kome sadašnja Jugoslavija nije po volji, neka potraži bolji kutak iza njenih granica.”

Ne samo da državna vlast nije smatrala za potrebno zabraniti ovako tešku uvredu protiv jugoslovenskog učiteljstva, već je zabranila članak učiteljstva koje se od ovog napada branilo. Kada je „Narodna prosveta” htela da objavi članak protivu iznetih napada u „Domoljubu” cenzura je objavu toga članka zabranila. „Glas Naroda” u Ljubljani objavio je docnije članak u odbranu učiteljstva, a „Jutro” u Ljubljani i „Učiteljski tovariš” nisu smeli isti članak preštamovati.

Na poziv „Učiteljskog tovariša” od 24 oktobra 1935 god. da „Domoljub” iznese konkretne dokaze za paušalno optuživanje učiteljstva — „Domoljub” i danas čuti.

A ko tera jugoslovenske učitelje iz Jugoslavije? „Domoljub” list pod okriljem one iste „Slovenske ljudske stranke” koja je prouzrokovala najoštriji denuncijantski progon protiv jugoslovenski orijentisanog učiteljstva u Austriji, koja ih je stavila na indeks radi jugoslovenske orijentacije u učiteljski staleški list „Učiteljski tovariš”; jugoslovenski orijentisani dnevnik „Dan”, koga izdaje učiteljska štamparija u Ljubljani i jugoslovenski orijentisani činovnički list „Naš glas” i koja je u svrhu denunciranja i progona izdala specijalnu okružnicu koju smo imali čast predložiti u posebnoj interpelaciji.

Slobodni smo zamoliti za objašnjenje:

1) Gospodina Ministra prosvete, da li Vam je poznato da se teraju putem štampe jugoslovenski učitelji preko jugoslovenske granice i šta mislite preduzeti za odbranu istoga? Ili za utvrđivanje: šta su učitelji učinili pa da se teraju preko granice?

2) Gospodina Ministra pravde, da li Vam je poznato da se teraju putem štampe jugoslovenski učitelji preko jugoslovenske granice i šta mislite preduzeti da se onemogućuje uvrede prema učiteljima u štampi? Ili da im se bar dozvoli odbrana od uvrede.

Molimo za usmeni odgovor u Narodnoj skupštini.

Sa uverenjem dubokog poštovanja,

24 januara 1936 godine
Beograd

Narodni poslanici:

Pleskovič Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., St. Lenarčič, s. r., svešt. Mitoje T. Marcikić, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., Joca M. Georgijević, s. r., Mijo Kaić, s. r., Ivan Janžeković, s. r., Rajko Turk, s. r., Gornjak Vinko, s. r., Hočevar Stanko, s. r., Dako Makar, s. r., dr. Riko Fuks, s. r., Ivan Prekoršek, s. r., dr. Mirko M. Kosić, s. r., Joakim Kunjašić, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskoviča, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika, na Ministra prosvete i Ministra pravde o sistematskom rušenju časti i ugleda učiteljstva u narodu putem štampe u Dravskoj banovini.

GOSPODO MINISTRI,

U štampi Dravske banovine naročito se sistematski napada učiteljski red i nečasno se slika učitelj u listovima koji u najvećoj meri odlaze u najprostiji narod, a to su listovi: „Domoljub”, „Gorenec” i „Slovenski Gospodar”, tako n. pr.

I

„Domoljub”, koji izlazi u Ljubljani donosi u svome članku „Dovoljno zajedanja” od 9 oktobra 1935 god. sledeći stav između ostalih, koji ima za cilj rušenje časti i ugleda učiteljstva kod naroda:

„Zaista pri predašnjim režimima ni jedan red nije imao toliko podkazivača kao učiteljski red. Denuncijantima iz učiteljskih redova dugačka lista slovenačkih sveštenika mladića i ljudi i veliki broj učitelja i učiteljica imaju zahvaliti za sve vrste progona i za teška iskušenja u prošlosti.”

„Učiteljski Tovariš” doneo je članak „Stupimo svi u odbranu staleža” — br. 13 od 24 oktobra 1935, kao odgovor na to: „Domoljub” — javni poziv! „Na gornju noticu stavljamo napomenu da bi navođenje konkretnih primera koristilo stvari. Onima koji su napadnuti dati priliku da se brane jedino je pošteno. Paušalno napadanje je veoma daleko od objektivne pravde i istine koje su prva osnovica za pošten rad, a pored toga i za poštenu kritiku. Veoma je lako i neodgovorno paušalno sumnjičiti i napadati, ali je teško to i dokazati. Učiteljstvo ne beži od odgovornosti, naprotiv želi, a to je skromna želja, da se navedu poimenice svi oni koji su u prošlosti sumnjičili i podkazivali, da bismo najzad sami videli ko je to bio.”

Na ovaj javni poziv „Domoljub” je ćutao i nije izneo konkretne dokaze i primere, već je produžio svoj posao i paušalno blatio učiteljski red i javno rušio njegovu čast i ugled.

II

„Domoljub” u broju I od 1 januara 1936 godine ubija ugled učiteljstvu u članku „Volja naroda neka se vrši i na školskome polju” na sledeći način i sa sledećim tekstom: „Liberalno učiteljstvo ustanovljavalo je u selima društva i klubove, koji su bili u suprotnosti sa mišlju vodiljom slovenačkog naroda. Li-

beralno učiteljstvo je ono koje se pretplaćivalo i širilo neprijateljsku štampu protivnu veri i crkvi, saradivalo u liberalnim časopisima i u njima sramotilo poštene slovenačke ljude i nesebično slovenačko sveštenstvo na način i jezikom koji se može čuti samo u najpokvarenijim varoškim jazbinama. Ko je izbacio iz naših škola hrišćanski pozdrav: Hvaljen Isus? Da li državna vlast? Ne, nego liberalni slovenački učitelji. Ko je na sve načine sprečavao delo veroučitelja (kathete) u školi i crkvi? — Slovenački liberalni učitelj. Ko se šegačio po gostionama i drugim mestima sa narodom koji je hteo ostati veran veri i crkvi — Slovenački liberalni učitelj i t. d. Ukratko Slovenačko liberalno učiteljstvo na ovaj ili onaj način dosledno je grdilo, sve što je bilo sve i nedirljivo — najmanje za 90% Slovenaca.”

„Ni posle rata liberalni slovenački učitelj nije izmenio svoj protivnarodni stav. Na njegov zahtev škola i vaspitanje dece, postali su monopol bezverske slobodoumnosti.”

Državna vlast slobodno pušta da ovaj list paušalno ruši čast i ugled slovenačkom učiteljstvu i ni prstom neće da mrdne u odbranu svoga činovništva. „Domoljub” stalno i sistematski nastavlja sa buškanjem naroda protivu učitelja i vidi se, da mu je cilj potpuno srušiti čast i ugled učiteljima sa paušalnim ružnim pisanjem protivu učitelja.

Slobodni smo iz tog razloga zapitati gospodina Ministra prosvete i gospodina Ministra pravde, da li su upoznati sa tendencioznim pisanjem „Domoljuba” i šta misle preduzeti u odbranu učitelja.

Molimo za usmeni odgovor u Narodnoj skupštini.

20 januara 1936 godine
Beograd

Narodni poslanici:

Pleskovič Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., Stanko Lenarčić, s. r., Gornjak Vinko, s. r., svešt. Miloje T. Marcikić, s. r., dr. Mirko Kosić, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., Joca M. Georgijević, s. r., Mijo Kaić, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., Ivan Lovrenčić, s. r., dr. Hočevan, s. r., Dako Makar, s. r., dr. Riko Fuks, s. r., Ivan Janžeković, s. r., Rajko Turk, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskoviča, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika, na Ministra pravde o cenzuri štampe.

GOSPODINE MINISTRE,

I ako je bilo rečeno u deklaraciji Vlade, da će zavladati potpuna sloboda štampe i da će uskoro izaći novi zakon o štampi, dela dokazuju protivno, t. j. cenzura je još oštrija nego pre, na primer:

I

List „Domoljub” u Ljubljani, koji je vrlo raširen u seljačkim (ratarskim) redovima u Dravskoj banovini, doneo je oštar napad na učiteljstvo u svom 41

broju od 9 oktobra 1935 g. u članku „Dosta je zajedanja”. Članak je pun paušalnih optužaba, te tendenciozno ruši ugled učiteljskom staležu. Među ostalim tu se kaže: „Kome današnja Jugoslavija nije po volji neka si iza njenih granica potraži udobniji kutak. Zajedanjima kakve smo čuli u poslednjem vremenju, mora biti kraj.”

Kad je „Narodna Prosveta” u Beogradu htela na to reagirati, članak je bio zabranjen. Isti članak doneo je posle toga „Glas naroda” u Ljubljani 6 no-

vembra 1935 g. br. 188 pod naslovom: „Naše učitelje teraju preko granice“. A kad je „Učiteljski tovariš“ u Ljubljani hteo u broju 16 od 14 novembra 1935 g. da otštampa isti članak, bio je zaplenjen. Posle toga dozvoljeno je da se taj članak štampa u „Narodnoj Prosveti“ u Beogradu 10 decembra u 19 broju.

II

Državni tužilac u Ljubljani podneo je pod brojem K.p. 2447/35, od 22 oktobra 1935 g. tužbu protiv predsednika J.U.U. g. Ivana Dimnika i tajnika J.U.U. za Dravsku banovinu Metoda Kumelja tužbu po čl. 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi. Po isledenom postupku izdao je Okružni sud u Ljubljani — odelj. IX dana 20 novembra 1935 g. IX K.br. 32/35 — 6 sledeće rešenje (odluku): „U krivičnom predmetu, počinjenom štampom, protiv Dimnika Ivana i druga radi prekršaja čl. 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi u vezi čl. 1. 42/II, 73, 79/II, Zakona o štampi obustavlja se postupak, jer je državni tužilac dana 20 novembra 1935 g. dao izjavu da nema osnova za progon optuženih Dimnika Ivana i Kumelja Metoda.“

Državno tužništvo u Ljubljani izdalo je na to sledeću cenzurnu odluku: „Zabranjen je svaki izveštaj o postupku i rezultatu dokaznog postupka, koji je poveden protiv Ivana Dimnika, predsednika J.U.U. i drugova radi poznate okružnice protiv snižavanja činovničkih prinadležnosti“.

III

„Slovenac“ u Ljubljani br. 5 od 8 januara 1936 g. objavio je: „Učiteljski premeštaji u Sloveniji“. Značajno je pri tome da nije objavljeno ko je premešten po molbi a ko po potrebi službe. Tim premeštajima bilo je mnogo učitelja progonjenih iz

osvete, od strane sveštenstva i drugih ličnosti, razbijene su porodice i razdvojene žene od dece i muževa, na nekim školama bili su učitelji-ce prekobrojni, na drugima ostala odeljenja bez učitelja, napravilo se mnogo zla i nepravde učiteljima, u školstvu nastao kaos i anarhija. Banski nadzornik izjavljuje na proteste, da će se nepravda ispraviti i da će se premešteni u međuvremenu zadovoljiti i dobiti osustvo, jer se nije znalo za oženjene, te se poziva i izvinjava na referenta Ministarstva prosvete. Da to sakriju pred javnošću izradili su kod Državnog tužništva u Ljubljani sledeću cenzurnu odluku dne 8 januara 1936 g.: „U Ministarstvu prosvete izvršeni su premeštaji učitelja. O tim premeštajima smeju listovi (časopisi) izvestiti samo toliko, da je dotični učitelj premešten iz ovog u ono mesto, a ne dozvoljava se premeštaj komentarisati ili bilo kako kritikovati.“

S obzirom na gornji postupak slobodni smo zamoliti gospodina Ministra za objašnjenje, da li Vam je poznata ova praksa cenzure i šta ćete preduzeti da se ovakvi slučajevi ne budu više događali i da se osigura sloboda štampe, podjednako za građane u našoj zemlji?

Izvolite, primiti, gospodine Ministre, i ovom prilikom uverenje našeg dubokog poštovanja.

24 januara 1936 godine
Beograd

Narodni poslanici:

Plesković Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., Gornjak Vinko, s. r., svešt. Miloje T. Marcikić, s. r., dr. Mirko Kosić, s. r., Joakim Kunjašić, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., Mijo A. Kaić, s. r., Ivan Janžeković, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Rajko Turk, s. r., Ivan Prekoršek, s. r., (6 potpisa nečitkih).

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskovića, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika, na Ministra prosvete o političkom proganjanju učitelja Dravske banovine.

GOSPODINE MINISTRE,

Ovih dana izvršeni su premeštaji učiteljstva Dravske banovine, koji su prouzrokovali toliko uzbuđenja među učiteljima i celoj javnosti kao ni jedni premeštaji u Dravskoj banovini do sada.

Da bi se ovi premeštaji pravilno razumeli i ocenili, treba poznati istorijat slovenačkog učiteljstva, koji jedini u pravoj svetlosti prikazuje i ove premeštaje.

I

Slovenačko učiteljstvo pre rata

Slovenačko učiteljstvo bilo je pre rata 95% napredno i sveslovenski orijentisano suprotno oficijelnoj politici Slovenačke ljudske stranke i njenih predstavnika, koji su imali svu vlast i politiku usmerenu na Rim i Beč. Ono je bilo nosilac predratnog Sokolstva, čija je ideja vodilja bila jugoslovenska i sveslovenska misao i bilo je stub svih sličnih nacionalnih društava u narodu.

Gajilo je veze u svrhu zbliženja i zajedničkog rada sa Hrvatima i sa Srbima. Svome udruženju dalo je atribut »jugoslovensko« štata je značilo mnogo za ona vremena. Sa Česima i Poljacima osnovalo je »Savez slovenskoga učiteljstva u Austriji«. Sa hrvatskim i srpskim učiteljstvom bilo je u stalnim vezama, koje su se naročito pojačale od 1905 godine, kada je došao na otkriće spomenika Prešernu u Ljubljani poč. Jovo P. Jovanović i kasnije g. Milan V. Popović 1906 godine. Bili su i oficijelni predstavnici slovenačkog učiteljstva u Beogradu na učiteljskoj skupštini i uspostavili su veze sa učiteljstvom Srbije, te došli u dodir i sa oficijelnim političkim krugovima u Srbiji. Predstavnici srbijanskog učiteljstva došli su u većim grupama na učiteljske skupštine u Radovljici, Trstu i Ljubljani od 1907 do 1913 godine.

U »Učiteljskoj štampariji« u Ljubljani otpočeo je izlaziti od 1908 god. otvoreno jugoslovenski orijentisan dnevni list »Jutro«, zbog čega je učiteljstvo imalo velike neprijatnosti. Za vreme Balkanskog rata izdavalu je Učiteljska štamparija dnevnik »Dan«, koji je objavljivao izveštaje iz Presbira-a u Beogradu i tukao

lažne izveštaje Bečke štampe. U toj štampariji štampali su se i ostali napredni i jugoslovenski orijentisani listovi, među njima »Učiteljski tovariš«, »Glasilo učiteljskog udruženja«, »Naš glas«, činovničko glasilo »Zarja« i drugi.

Slovenački učitelj bio je nosilac napredne jugoslovenske i sveslovenske nacionalne misli u narodu, i kao takav bio je u suprotnosti sa politikom oficijelnih političara Slovenske ljudske stranke, koja se je tada u Sloveniji apsolutno vodila po intencijama Rima i Beča.

Iz toga razloga merodavni faktori S. lj. s. nikada nisu dali da se povise plate slovenačkom učiteljstvu i slovenačko je učiteljstvo između svega učiteljstva u Austriji bilo najslabije plaćeno. Iz političkih razloga S. lj. s. nije dopuštala da se učiteljstvu povisi plata. Pristrasno je postupala prema naprednom učiteljstvu, zapostavljala i progonila ga. Materijalnu bedu iskorišćavala je u političke svrhe. Narod je dražila protiv učiteljstva, ma da narod stvarno nije bio protivan učiteljstvu. Političku moć S. lj. s. iskorišćavala je za moralnu i materijalnu zavisnost učiteljstva.

Rad i ocena učitelja u školi su uprkos tome stanju odlični i istrajni. Statistički bilo je utvrđeno da je veliki procenat učiteljstva oboleo od tuberkuloze zbog slabe i nedovoljne ishrane. Doba službe određeno je bilo na 40 godina. Ugled učiteljstva u mnogim slučajevima pao je krivicom službodavaca, jer učitelji nisu mogli uredno isplaćivati svoje obaveze i morali su se zaduživati. Učiteljstvo je bilo prinudeno na pomoć naroda i prekovremeni rad.

Na veliki pritisak sa sviju strana Slovenska ljudska stranka na jednoj sednici Pokrajinskog veća uputila je Veću predlog da se dozvoli skuparinski dodatak učiteljstvu po 10, 15, 20, 25 i 50% koji će određivati Pokrajinski odbor prema svojoj uvidavnosti. I kome su dali ovaj dodatak: katihetama (veroučiteljima), franciškanima i učiteljima svojih političkih pristalica kao i onima, koji su iz očajanja klonuli i prodali se njima, da spasu svoju familiju od bede i propasti. Retki su bili napredni učitelji koji su dobili dodatak, pa da im je bilo moguće očuvati svoj karakter i slobodu uverenja.

U novinama i političkim zborovima neprestano stvarala su vodeća lica S. lj. s. neraspoloženje u narodu protiv učiteljstva i škole.

I u tečajevima za spremu učitelja građanskih škola i drugih primali su učitelje na bazi političkog uverenja. Učiteljstvo Slovenije izdalo je o režimu koji je vladao protiv učiteljstva u Sloveniji pre rata posebnu spomenicu (brošuru) 1913 godine pod nazivom »Dela govore«.

II

Za vreme Svetskog rata

Došao je svetski rat i retki su bili slovenački učitelji, koji nisu bili označeni u vojsci kao »politički nepoverljivi«, naročito svi oni, koji su bili članovi i radnici u Sokolu. Takvi su bili domalo svi uprkos pritiska na njih, koji je gore naznačen.

Zato je pogodila teško baš učitelje u najvećoj meri okružnica sa uputstvima svojim pristalicama koju je izdala Slovenska ljudska stranka, a koja glasi:

Strogo poverljivo:

Gospodi poverenicima S. lj. s. (Slovenačke ljudske stranke)

Grozni zločin u Sarajevu, životinjski surovo umorstvo plemenitog moćnog zaštitnika Slovenaca i

Hrvata i njegove plemenite supruge otkrilo je rakanu na telu Jugoslavena.

Zločinačku velikosrpsku urotu!

Nema dvojbe, da ta urota radi takode i u Sloveniji i pokušava na skriven način verni slovenački narod otuđiti od svoje vere i Austrije. U tom smislu deluju razni listovi, časopisi koji se inače po vremenu pritaje, a njihov glavni cilj je dosledno upućen protiv hrišćanstva, naroda i trovanje otrovom velikosrpskog protivaustrijskog nacionalizma.

Urotom se ide protiv postojanja katoličkog slovenačkog naroda. U tom ozbiljnom vremenu dužnost je u prvom redu S. lj. s. da sačuva narod od opasnosti koja mu pretila.

Obraćamo se na sve naše zastupnike hitnom molbom, da ovoj stvari posvete najveću pažnju i o svemu što saznaju hitno jave sekretarijatu S. lj. s. Naročito se mole prijave o sledećim tačkama:

1) Je li se u Vašem mestu opaža kakva pojava u smislu velikosrpsstva protiv austrijanstva? S koje strane?

2) Je li se u Vašem mestu rasturaju takvi časopisi? Ko ih rastura?

3) Ko je u Vašem mestu pretplatnik kojeg rdavog lista kao n. pr.: »Slovenski narod«, »Dan«, »Zarja«, »Naš glas«, »Slovenski Dom«, »Učiteljski Tovarish«, »Sava« i td.

4) U kojim gostionicama (kafanama) i drugim javnim prostorijama su izloženi takvi listovi i koji su to?

Molimo za najhitniji odgovor po tim pitanjima, da bi to vodstvo strankino u pravom vremenu sprečilo i upotrebilo sva potrebna sredstva.

Domovina je u opasnosti, dakle svi momci na palubu!

Sve za veru, dom i cara!

U Ljubljani, meseca jula 1914 godine.

Primedba:

Faksimile gornje okružnice doneo je list »Sava« u Kranju; »Slovenski Narod« je jugoslovenski orijentisan dnevni list. List »Dan« je dnevni list sa izričitom jugoslovenskom tendencijom, koga je izdavala i štampala Učiteljska štamparija u Ljubljani. »Naš Glas« činovničko glasilo, sa jugoslovenskom tendencijom. »Učiteljski tovariš« organ je učiteljskog udruženja u Ljubljani. »Zarja« bio je socijalistički protiv-klerikal napredan list.

Kad je otpočeo svetski rat, list »Dan« bio je odmah zabranjen, jer Učiteljska štamparija i listovi koji su se štampali u njoj bili su pod najstrožijom kontrolom vlasti.

III

Za vreme sloma Austrije

Za vreme Majske deklaracije u Bečkoj narodnoj skupštini, kad su se g.g. pokojni dr. Janez Evangelista Krek i dr. Korošec odvojili sa nekim svojim pristalicama od ovakve politike Slovenske ljudske stranke otpočeli su u Učiteljskoj štampariji izdavati list »Jugoslaven«, ma da su imali svoju štampariju.

Slovenačko učiteljstvo išlo je posle ujedinjenja odmah na posao. Izradilo je potrebne udžbenike sa jugoslovenskom orijentacijom. Poradilo je na vezama sa hrvatskim i srpskim učiteljstvom u svrhu zajedničkog učiteljskog udruženja za celu državu, da utvrdi zdrave temelje državi i u tom pravcu radilo je sve vreme do danas u duhu svojih predratnih ideala.

IV

I danas?

Danas se skrivaju vodeća lica u Sloveniji za „volju naroda” i hoće da zavedu opet stare metode protiv jugoslovenskih učitelja. Na sve moguće načine huška se narod protiv učiteljstva i ne izostaje u tom pogledu ni sveta crkva.

Iz izloženog članka, koga je objavio „Domoljub” u Ljubljani 2. januara 1936. godine vidi se kako truju sada vodeća lica u slovenačkoj narod protiv učitelja i kakav režim imaju nameru zavesti za slovenačke učitelje.

Na osnovu gornjeg slobodni smo zamoliti Vas, Gospodine Ministre, da nam odgovorite na sledeće:

1) Da li Vam je bio poznat težak režim koji je vladao za slovenačko učiteljstvo pre rata u Austriji?

2) Da li Vam je bila poznata nacionalna borba slovenačkog učiteljstva, njegova uporna jugoslovenska orijentacija i da li su Vam poznate žrtve, koje je doprinelo slovenačko učiteljstvo zbog svog jugoslovenskog osećanja?

3) Kakvu nameru i korake mislite preduzeti, da se učitelji koji su patili u Austriji zbog svog nacionalizma i nacionalnog rada, danas u Jugoslaviji ne bi

patili opet od iste strane zbog svog nacionalnog osećanja i zbog svog nacionalnog rada?

4) Mislite li, Gospodine Ministre, da Vas se ništa ne tiče sve što učitelji sada pate u Dravskoj banovini i da li Vam je svejedno šta se sa njima kao Vašim činovnicima tamo događa?

Molimo Vas, Gospodine Ministre, za usmeni odgovor u Narodnoj skupštini na gornje pitanje.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre, i ovom prilikom uverenje dubokog poštovanja.

24. januara 1936. godine
Beograd

Narodni poslanici:

Pleskovič Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., Gornjak Vinko, s. r., Miloje T. Marcikić, s. r., dr. Mirko Kosić, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., Joakim Kunjašić, s. r., Joca Georgijević, s. r., S. Lenarčić, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., Stanko Hočevar, s. r., Dako Makar, s. r., Mijo A. Kaić, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., Ivan Janžeković, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Rajko Turk, s. r., Ivan Prekoršek, s. r.

INTERPELACIJA

Rudolfa Pleskoviča, Karela Doberšeka i drugova, narodnih poslanika, na Ministra Pretsednika, Ministra finansija, Ministra unutrašnjih poslova i Ministra prosvete o vestima koje širi potpredsednik Mariborske opštine Franjo Žebot u Dravskoj banovini među narodom.

GOSPODO MINISTRI,

U nedelju, 8. decembra 1935. godine, posle rane Božje službe (mise) održan je zbor stranke J. R. Z. u katoličkom prosvetnom domu pri Sv. Ani u Slov. Goricama, na kome je kao glavni govornik nastupio potpredsednik Mariborske opštine g. Franjo Žebot.

Između ostalog on je rekao i ovo:

„Pre no što je došla ova vlada do upravljanja državom, vladali su kod nas razni „iči”, „čiči” i „cigani” i „pljačkaši”, zato smo od njih nasledili samo pogorelštinu. Više godina unazad nije ni jedna vlada otplaćivala Francuskoj vojne dugove, zato je sadašnja vlada snizila činovničke plate pa je tako mogla lako da plati Francuzima kamate na vojne dugove...”

„Bog ne plaća svake subote (Božji mlini meljejo počasi pa gotovo). Dužnost naše stranke i vlade je velika, sada ćemo najpre premestiti učitelje i uradićemo to, da će sam narod birati upravitelje škola, a posle toga menjaćemo predsednika opštine.

„Naš Ministar unutrašnjih poslova Gospodin dr. Korošec neće da odjedared otpusti i premesti sve činovnike, on to radi postepeno, da jače boli. Ako davolu odjedared otsečeš ruku, to boli samo jedanput, zato treba postepeno seći — najpre nokte, potom prste, potom druge prste, komad po komad štupati, da više boli...”

„Sledeći izbori biće onda, kad se više ne budu učitelji i žandarmi mešali u izbore.

„Nekad, kad sam ja išao u školu, tada smo učili na primer kako se piše molba, potvrda, testament itd. — to što trebamo u životu, sada sve to više ne uče učitelji već prisiljavaju decu na sokolstvo.

Zato Vas molim dragi Anovčani, da se malo strpite, jer sada radimo što možemo da bi se prilike popravile.”

S obzirom na gornje izjave molimo da nam se odgovori na ova pitanja:

1) Da li je Gospodinu Pretsedniku Kraljevske vlade poznat taj slučaj i šta misli preduzeti u pogledu teških uvreda koje su izvršene prema jednom delu naroda, prema Sokolstvu i prema državi?

2) Gospodina Ministra finansija molimo za objašnjenje, da li je zaista izvršeno pljačkanje države kao i koji su bili ti pljačkaši, da li je primio pogorelštinu i da li su se zaista dugovanja Francuzima mogla otplaćivati tek posle sniženja plata činovnicima?

3) Gospodina Ministra unutrašnjih poslova pitamo, da li se slaže sa takvim postupkom i da li smatra posle takvog govora g. Žebota još kvalifikovanim da bude potpredsednik Mariborske opštine i šta misli preduzeti u sprečavanju takve nedozvoljene agitacije?

4) Gospodina Ministra prosvete molimo za objašnjenje: šta misli preduzeti protiv ovakve sadističke agitacije protiv sveg činovništva, a naročito učiteljstva i školstva u Dravskoj banovini?

Molimo za usmeni odgovor u Narodnoj skupštini.

Gospodu Ministre molimo da izvole i ovom prilikom primiti uverenje o našem dubokom poštovanju.

24. januara 1936. godine
Beograd

Narodni poslanici:

Pleskovič Rudolf, s. r., Doberšek Karel, s. r., Milan Mravlje, s. r., S. Lenarčić, s. r., Gornjak Vinko, s. r., svešt. Miloje T. Marcikić, s. r., dr. Mirko M. Kosić, s. r., Joakim Kunjašić, s. r., dr. Nikola Šijak, s. r., Ivan Janžeković, s. r., dr. Vojislav Došen, s. r., dr. Muhamed Ridanović, s. r., Dako Makar, s. r., Ivan Prekoršek, s. r., Mijo A. Kaić, s. r., dr. Ivan Lovrenčić, s. r., Rajko Turk, s. r., Joca M. Georgijević, s. r., Stanko Hočevar, s. r.

INTERPELACIJA

Živote Milanovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o zabrani proslave Svetoga Save u Orahovici, Sreza našičkog, na dan 27 januara 1936 god.

GOSPODINE MINISTRE,

Načelnik Sreza našičkog, Banovine savske, zabranio je Srbima Opštine orahovičke da proslave Svetoga Savu.

Šta Sveti Sava znači za Srbe i Srpstvo nije potrebno naročito izlagati. Srbi su slavili Svetoga Savu kao svoga prvog prosvetitelja i onda kada su robovali i pod Turcima i pod Austrijom Srbi su vazda slavili svoga prvog prosvetitelja. A kako ga ne bi slavili u svojoj Otadžbini za koju su prolili mnogo svoje dragocene krvi. Pa ipak su, eto, dočekali, da u svojoj Otadžbini ne mogu da proslave svoju najveću slavu.

Na osnovu § 72 i 73 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini interpelišem Vas, Gospodine Mi-

nistre, i tražim da mi u prvoj narednoj sednici Narodne skupštine odgovorite sledeće:

1) Da li Vam je poznato da je Načelnik Sreza našičkog zabranio Srbima u Opštini orahovičkoj proslavu Svetog Save.

2) Ako Vam je to poznato, zašto je onda ova zabrana učinjena i čime pravdate razloge zabrane.

3) Ako je ova zabrana učinjena bez Vašeg znanja i odobrenja, šta mislite preduzeti protivu Sreskog načelnika i da li mislite da on može i dalje ostati na položaju sreskog načelnika u Našicama.

29 januara 1936 godine
Beograd

Života Milanović, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Živojina Rafajlovića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o promeni opštinskih uprava u Vranji i Leskovcu i primeni Zakona o gradskim opštinama.

GOSPODINE MINISTRE,

Vlada Gospodina dr. Milana Stojadinovića, dolazeći na upravu zemlje u svojoj deklaraciji izjasnila se za demokratsko i parlamentarno upravljanje zemljom. Takve izjave činili su na zborovima i mnogi članovi Kraljevske vlade pa je takvu jednu izjavu učinio na jednom zboru u Sloveniji i sam Gospodin Ministar unutrašnjih poslova.

Međutim odluke i postupci pojedinih banskih uprava, po mome mišljenju, nisu u skladu sa takvim izjavama Kraljevske vlade. U više banovina izmenjene su opštinske uprave u nekim gradovima na jedan sasvim nedemokratski način.

Ostavljajući da se o drugim gradovima brinu njihovi politički ljudi, ja ću se zadržati samo na gradovima Leskovcu i Vranju. U obadva ova grada šestojanuarska promena zatekla je opštinske uprave sastavljene od ljudi iz bivše demokratske stranke, izabrane slobodnom voljom svojih građana. I ma koliko da su šestojanuarske vlade bile nedemokratske, one su ipak sve poštovalе raspoloženje narodnih masa, naročito po gradovima, i nisu menjale opštinske uprave. Ili ako su izmene činjene, potpuno ili delimično, one su činjene na taj način što su menjane ličnosti i zamenjivane sa ljudima iz istih bivših političkih partija.

Međutim Banska uprava Vardarske banovine svojom nedavnom odlukom izvršila je smenu celih opštinskih uprava i u Leskovcu i u Vranju. Nove opštinske uprave sastavljene su gotovo potpuno sve iz ličnosti koje su ranije pripadale bivšoj radikalnoj stranci. A u koliko u tim upravama i ima neznatnog broja pripadnika bivše demokratske stranke, oni su

ili nekada bili demokrate pa svoju stranku davno napustili, ili koji to nisu učinili, oni su u tim opštinskim upravama na takvim mestima da ni u kojem slučaju nemogu predstavljati pravo raspoloženje građana tih gradova.

Dostavljajući ove slučajeve Gospodinu Ministru, meni je čast umoliti ga da mi u Narodnoj skupštini odgovori na ova pitanja:

1) Je li Gospodinu Ministru poznato na koji su način izvršene promene opštinskih uprava u gradovima Vranju i Leskovcu?

2) Nalazi li Gospodin Ministar da su ove promene, izvršene na ovakav način, u duhu i skladu sa vladinom deklaracijom i sa sopstvenom izjavom Gospodina Ministra, učinjenom na jednom zboru u Sloveniji?

3) Ako Gospodin Ministar nalazi da ove odluke nisu u skladu sa unutrašnjom politikom Kraljevske vlade, onda je li voljan poništiti iste i narediti da se donesu nove? i

4) Ako Gospodin Ministar iz budi kojih razloga ne može poništiti ove odluke, onda je li voljan staviti odmah na snagu novi Zakon o gradskim opštinama i po njemu izvršiti izbore opštinskih uprava po gradovima, kako bi sam narod ispravio greške koje prema njemu čine upravne vlasti?

24 januara 1936 godine
Beograd

Živojin Rafajlović, s. r.
narodni poslanik

